

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 330.322:336

Ю. В. БУДНІКОВА, О. М. ТАРЯНИК

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Розглянуто і проаналізовано основні підходи до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість». В статті запропоновані підходи до групування дефініції за тим, як до неї відноситься автор.

Various approaches to the definition of «innovation attractiveness». In this article there are some approaches to grouping definition of how the author defines it.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестування.

Вступ

У напрямку до євроінтеграції Україні потрібно поживлявати інвестиційний процес. Для цього важливу роль відіграє політика держави у напрямку підвищення інвестиційної привабливості України. Але на сьогодні суть поняття «інвестиційна привабливість» до кінця не визначено і вимагає детального дослідження.

Проблемі «інвестиційної привабливості» присвячено багато наукових праць як вітчизняних, так і закордонних авторів, таких як Донцов С.С., Бланк І.О., Андраш О.А., Коробков Д.В., Гайдучський А.П., Бочаров В.В. та багато інших.

Постановка завдання

В сучасному розумінні поняття до кінця не визначено та багатогранне, що потребує подальших досліджень його сутності та уточнення цього поняття.

Метою статті є аналіз підходів до визначення сутності поняття „інвестиційна привабливість” та їх групування.

Результати дослідження

Для залучення інвестиційних ресурсів підприємство повинно відповідати ряду характеристик, тобто бути інвестиційно привабливим. Формування інвестиційної привабливості підприємства необхідно для: забезпечення конкурентоспроможності продукції і підвищення її якості; структурної перебудови виробництва; створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємств; вирішення соціальних проблем: інвестиції необхідні для забезпечення ефективного функціонування підприємств, їх стабільного стану й у зв'язку з цим вони використовуються для досягнення подальшого розширення і розвитку виробництва; відновлення основних виробничих фондів; підвищення технічного рівня праці і виробництва та ін. [1].

Підприємство повинно максимально підвищувати свою інвестиційну привабливість для того, щоб інвестор вклав гроші саме в його проект, тому дефініція поняття „інвестиційна привабливість” має суттєве значення при активізації інвестиційного процесу, а більш повне його розуміння дозволить прискорити процес залучення іноземних інвестицій в українські підприємства.

В економічній літературі немає однозначного визначення дефініції «інвестиційна привабливість». Вперше поняття «інвестиційна привабливість» з'являється на території колишнього СРСР в 80-90-х роках ХХ ст. Під інвестиційною привабливістю об'єкта вони розуміли доцільність вкладень в нього вільних грошових коштів. Більш повне за змістом і формою трактування визначення було запропоновано російським вченим В.В. Косовим в роботі "Инвестиции" в 1989 році. Він подає трактування інвестиційної привабливості країни як сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують інвестиційну діяльність вітчизняних та зарубіжних інвесторів. Тоді як на території вже незалежної України поняття «інвестиційна привабливість підприємства» вперше було сформульоване та законодавчо закріплено наказом №22 від 23.02.1998 року Агентством з питань банкрутства в "Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства та організації". Відповідно, "Інвестиційна привабливість підприємства — це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки" [2]. В сучасному розумінні поняття «інвестиційна привабливість» досить широке і багатьма авторами трактується по різному.

Так, спеціалісти Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств визначають інвестиційну привабливість як розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств, в якому відтворюються значення показників оцінки майнового стану, фінансової стійкості (платоспроможності), ліквідності активів, прибутковості інвестиційного об'єкта, оцінки ділової активності, оцінки ринкової активності, скориговані відповідно до їхньої вагомості, та інших факторів [3]. Таке визначення охоплює багато аспектів господарської діяльності, але в ньому бракує конкретності і чіткості.

В навчальному посібнику Коюди В.О., Лепейко Т.І., Коюди О.П. інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів [4]. Цей підхід не враховує психологічний аспект, який відіграє важливу роль при виборі об'єкта інвестування.

С.В. Савенкова вважає, що поняття «інвестиційна привабливість» тотожне поняттю «інвестиційне підприємство». На її думку, чим вище ефективність інвестицій, тим вищий рівень інвестиційної привабливості [5]. Але це суперечливий висновок, оскільки ефективність можна отримати через деякий час і не завжди в матеріальному вигляді.

На думку Довбні С. Б., Охлопкової Т.Л. інвестиційну привабливість підприємства слід розуміти як оціночну характеристику стану підприємства, що задовольняє вимогам інвестора та переконує його в доцільності вкладання коштів в даний об'єкт [6]. Цей підхід не визначає, які саме оціночні показники вказують на інвестиційну привабливість.

Проте, Т. С. Колмикова визначає, що «інвестиційна привабливість - це категорія, яка характеризується: ефективністю використання майна підприємства, його платоспроможністю, стійкістю фінансового стану, можливістю розвиватися на основі підвищення доходності капіталу, техніко-економічного рівня виробництва, якості і конкурентноздатності продукції». Таке тлумачення інвестиційної привабливості не дає тієї ємної та раціональної характеристики, яку можна використовувати на практиці [7].

Одна із небагатьох авторів, хто підкреслює психологічну складову, є Н. А. Левченко: «Інвестиційна привабливість – це ступінь ймовірності досягнення висунутих цілей інвестування, яка виражена в індивідуальних очікуваннях економічних агентів потенційних суб'єктів інвестиційного процесу» [21].

В своїй роботі Д. В. Дежинов визначає інвестиційну привабливість як сукупність сприятливих інвестиційних і інноваційних умов і переваг, які принесуть інвестору додатковий прибуток і зменшать ризик вкладень [9].

А. С. Понін вважає, що «інвестиційна привабливість країни, регіону і т. ін. – це система або поєднання різних об'єктивних ознак, засобів, можливостей, які обумовлюють в сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції в певній країні, регіоні, галузі тощо [10]. На нашу думку, це найбільш конкретне визначення інвестиційної привабливості, але не зовсім повне.

Проаналізувавши економічні джерела, автори дійшли висновку, що всі визначення досить відмінні між собою і висвітлюють різні аспекти інвестиційної привабливості, але більшість понять мають схожі ключові моменти, на які автори роблять наголос, тому їх можна згрупувати за чотирма групами, які ми виділили в результаті аналізу підходів до визначення економічної категорії «інвестиційна привабливість». Результати дослідження представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість»

Автор	Визначення	Група
Бочаров В.В [11]	Під інвестиційною привабливістю розуміє існування економічного ефекту (доходу) від вкладення грошей у цінні папери (акції) за мінімальним рівнем ризику.	Інвестиційна привабливість як ефективність
Вологдін Е. В. [12]	Інвестиційна привабливість – це сукупність природно-географічних, соціально-економічних, політичних та інших факторів, які формують уявлення інвестора про ефективність інвестування в об'єкти, які знаходяться в певному регіоні.	
Гуськова Т.Н [13]	Інвестиційна привабливість підприємства - це стан його господарського розвитку, при якому з високою долею ймовірності в прийнятні для інвестора терміни інвестиції зможуть досягнути позитивний ефект.	
Прибітова Г. [14]	Інвестиційна привабливість – самостійна економічна категорія, яка характеризується ефективністю використання майна.	Інвестиційна привабливість як можливість для інвесторів
Донцов С.С. [15]	Інвестиційна привабливість - це можливість отримання прибутку при вкладанні грошей в цінні папери підприємства.	
Нападівська І.В. [16]	Інвестиційна привабливість - це системна сукупність потенційних можливостей укладання коштів з метою отримання економічних вигід у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором.	
Гайдуцький А.П. [17]	Інвестиційна привабливість підприємства дозволяє потенційному інвестору оцінити, наскільки той або інший об'єкт інвестицій привабливіше інших для вкладення наявних коштів.	Інвестиційна привабливість як порівняльний показник
Квартальнов В.А. [18]	Інвестиційна привабливість – це відносне поняття, що відображає думку певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості і вартості фінансових ресурсів в тій або іншій державі, регіоні або галузі.	Інвестиційна привабливість як сукупність факторів
Валірунова Л.С. [19]	Інвестиційна привабливість - це сукупність деяких факторів, об'єктивних ознак, властивостей, засобів, можливостей економічної системи, яка обумовлює потенційний платіжний попит на інвестиції.	
Задорожна Я. С., Дядечко Л.П. [20]	Інвестиційну привабливість слід визначити як комплекс різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватися в залежності від: цілей інвесторів; виробничо-технічних особливостей підприємства, у яке інвестуються кошти; економічного розвитку підприємства у минулому, на теперішній час, а також очікуваного у майбутньому економічного розвитку.	

Отже, згідно даних табл. 1 всі визначення можна класифікувати за тим, як до них відноситься автор:

- 1) інвестиційна привабливість як ефективність;
- 2) інвестиційна привабливість як можливість для інвесторів;
- 3) інвестиційна привабливість як порівняльний показник;
- 4) інвестиційна привабливість як сукупність факторів.

Але визначення деяких авторів не можна однозначно віднести до тієї чи іншої групи, тому що вони містять в собі ознаки деяких груп. Наприклад трактування «інвестиційної привабливості» Вологдіна Е. В. можна віднести, як до першої, так і до четвертої групи. Чорна Л.О. вважає, що під інвестиційною привабливістю підприємства слід розуміти сукупність економіко-психологічних характеристик фінансово-господарської діяльності підприємства, які відповідають вимогам інвестора та забезпечують досягнення ефекту від вкладень при відповідному рівні ризику [21], таке визначення також можна віднести, як до першої, так і до четвертої групи. Е. І. Крилова, В. М. Власова та М. Г. Єгорова в своєму навчальному посібнику визначають, що інвестиційна привабливість характеризується не тільки стійкістю фінансового стану, але й поряд з тим вона формується завдяки конкурентоспроможності продукції та клієнтоорієнтованості, висловлюючи тим самим можливість задоволення вимог споживачів [22], таке визначення може відноситися як до другої, так і до четвертої групи. Згідно приведених вище визначень, автори дійшли висновку: якщо визначення і містить в собі ознаки деяких груп, то однією із груп з найбільшою долею ймовірності буде четверта група, яка визначає інвестиційну привабливість як сукупність факторів, що вказує на те, що ця група є найбільш широкою. Отже, на нашу думку, інвестиційна привабливість – це сукупність факторів, аналіз яких вказує на можливість вкладання коштів в той чи інший об'єкт і отримання певного ефекту від здійсненої операції.

Проте, проблема залучення інвестицій у підприємство шляхом удосконалення політики по підвищенню інвестиційної привабливості потребує подальшого дослідження, особливо, треба приділити увагу методам оцінки інвестиційної привабливості підприємства, зведення її результатів у інтегральний вигляд та його інтерпретацію.

Література

1. Крылов Э. Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия / Крылов Э. Н., Власова В. М., Егорова М. Г. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 192 с.
2. Економічна сутність інвестиційної привабливості підприємства та її характеристики : IV всеукраїнська науково-практична конф. «Одеса–2009» [Електронний ресурс] / О. В. Ситник // Вісник НУК. – 2009. – №1. – С. 5. – Режим доступу : <http://ev.nuos.edu.ua/content/ekonom%D1%96chna-sutn%D1%96st-%D1%96stits%D1%96inoi-privablivost%D1%96-p%D1%96dpriemstva-ta-ii-kharakteristiki>
3. Підходи до визначення інвестиційної привабливості підприємства [Електронний ресурс] / Спеціалісти Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств.– Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Коюда В.О. Основи інвестиційного менеджменту : [навч. посібник] / Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. – К. : Кондор, 2008.– 340 с.
5. Савенкова Е.В. Экономические методы приоритетного развития инвестиционного предпринимательства / Е.В. Савенкова. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 113 с.
6. Методичні засади формування інвестиційної привабливості підприємства. [Електронний ресурс] / Довбня С.Б., Охлопкова Т. Л. // Економічний вісник національного гірничого університету. – 2007. – № 4. – С. 43. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evngu/2007_4.pdf
7. Колмыкова Т.С. Инвестиционный анализ : [учебное пособие] / Колмыкова Т. С. – М. : ИНФРА-М, 2009. – 204 с.
8. Левченко Н. А. Процесс формирования благоприятного инвестиционного климата на промышленном предприятии / Левченко Н. А. // Известия ВУЗОВ Северо-Кавказский регион. Общественные науки.–2004. – № 4. – С. 61–63.
9. Дежинов Д.В. Методика оценки инвестиционной привлекательности проектов / Дежинов Д.В., Ларионов А. Н. // Известия ВолгГТУ. Сер.: Актуальные проблемы реформирования экономики. – 2006. – № 6. – С. 45–47
10. Понин А. С. Управление процессом привлечения инвестиций в регионе / А. С. Понин. – М. : РАГС, 2000. – 311 с.
11. Бочаров В.В. Инвестиционный менеджмент / Бочаров В.В. — СПб : Питер, 2000. — 160 с.
12. Вологдин Е.В. Методические и практические аспекты оценки инвестиционной привлекательности региона (на примере Алтайского края) : автореф. дис. на получение науч. степени канд.экон.наук: спец 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (по отраслям и сферам деятельности, в т.ч.): / Е.В. Вологдин. – Новосибирск, 2006. - 21 с.
13. Гуськова Т.Н. Методология статистического исследования инвестиционной привлекательности объектов: автореф. дис. на получение науч. степени канд. экон. Наук : спец. 08.00.05 «Экономика и

управление народным хозяйством (по отраслям и сферам деятельности) / Т. Н. Гуськова. – Ростов-на-Дону, 1997. – С. 9.

14. Прибытова Г. Методологические подходы к оценке инвестиционной привлекательности как основы разработки инвестиционной политики / Г. Прибытова // Инвестиции в России. – 2005. – № 3. – С. 7.

15. Донцов С.С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг / С.С. Донцов // Финансовый менеджмент. – 2003. – № 3. – С. 78-84.

16. Нападовська І.В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України/І.В. Нападовська // Вісник ДонДует . – 2005. – № 4(28). – С.55-61.

17. Гайдуцький А.П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки / А.П. Гайдуцький // Регіональна економіка. – 2004. – № 4. – С. 81–86.

18. Квартальнов В.А. Туризм / В.А. Квартальнов. – М. : Фінанси і статистика, 2002. – 320 с.

19. Валірунова Л.С. Інвестування : [підручник для ВУЗів] / Л.С. Валірунова, О.Б. Казакова. – М. : Волтерс Клівер, 2010. – 448 с.

20. Задорожна Я.Є. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів / Задорожна Я.Є., Дядечко Л.П. // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 2. – С. 32–35.

21. Чорна Л.О. Результативна стратегія досягнення інвестиційної привабливості підприємства / Л.О. Чорна // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 24. – С. 4–6.

22. Толмачев В. А. Инвестиционная привлекательность в системе корпоративного управления предприятием / В. А. Толмачев // Собственность и рынок. – 2004. – № 3. – С.11.

Надійшла 24.02.2011

УДК 658.152

В. В. СТАДНИК, В. М. ЙОХНА, Т. В. МИХАЛЬЧИК
Хмельницький національний університет

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Охарактеризовано основні проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств. Визначено вплив типу інновацій на характер розвитку підприємства. Підкреслено доцільність формування фінансової стратегії для підвищення ефективності управління інноваційним розвитком підприємства.

Main problems of investment provision of innovational development of domestic enterprises are characterized. The influence of the innovations type on the type of enterprise development is defined. The expediency of forming of financial strategy for improving the efficiency of enterprises innovational development management is underlined.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інвестиції, тип інновацій, фінансова стратегія.

Вступ. Інноваційний розвиток підприємств є основою сталої економічної динаміки національних економік. Він забезпечує виведення на ринок продукції із новими чи вищими споживчими цінностями, що робить національні економіки конкурентоспроможними. Водночас здатність до систематичних нововведень, яка, насамперед, властива підприємствам, що розвиваються на інноваційній основі, робить стійкішою їх до макроекономічних збурень, які негативно впливають на більшість суб'єктів господарювання. На жаль, економіка України виявилася надзвичайно вразливою до світової фінансово-економічної кризи, яка почалася у 2008 році і триває для нашої країни дотепер, незважаючи на те, що намітились деякі позитивні тенденції у відновленні діяльності виробничих підприємств деяких галузей. Низька конкурентоспроможність економіки України на світових ринках товарів і послуг потребує посилення уваги до пошуку можливостей її підвищення, завдяки чому можна було б прискорити економічну динаміку, забезпечивши виведення економіки із кризи у стисліші терміни. Такі можливості криються передусім у реалізації в Україні інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання.

Управління інвестиційними процесами в країнах з перехідною економікою покликане сприяти вирішенню надзвичайно важливого стратегічного завдання – забезпечити позитивні структурні зміни в господарському комплексі через інвестування технологічного оновлення тих галузей, які є пріоритетними з позицій загального соціально-економічного розвитку. Це передбачає широке впровадження у виробничі системи сучасних ресурсозберігаючих і екологічно чистих технологій, здатних випускати продукцію з високими параметрами конкурентоспроможності. На жаль, як показують статистичні дані, частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції у 2009 р. була найнижчою за останні п'ять років – всього 4,8% (у 2005 р. – 6,5%, у 2006-2007 рр. – 6,7%) [1]. Це свідчить про актуальність досліджень, спрямованих на з'ясування причин недостатньої ефективності інвестування інноваційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем інвестиційного забезпечення інноваційних процесів в Україні займається багато вітчизняних науковців. Зокрема, вони знайшли своє